

VI. Docemur post acceptum aliquod Dei beneficium prorumpere in ejus laudes, uti fecit Zacharias, qui reddita sibi loquela mox cecinit Deo canticum. Quod et fecit Deipara; Simon, Luc. II. Moyses, Exodi XV. et soror ejus post transitum maris rubri; Debbora post devictum Sisaram, Judic. IV. Judith post devictum Holofernem; imprimis vero David, qui pro singulis Dei beneficiis pene singulos psalmos composuit. Ergo quoties bona valetudine utimur, quoties a periculo aliquo præservamur, quoties bona tempestate et sano aere fruimur, quoties bonam messem colligimus, et imprimis quoties spirituale bonum percipimus, statim in Dei laudem os nostrum aperiamus: *Benedictus Dominus Deus*. Imo etiam quoties adversa patimur, uti Sanctus Hieronymus, in cap. V. ad Ephes. monet: « Christianorum, inquit, propria virtus est, etiam in his, quæ adversa putant, referre gratias creatori: nam in beneficiis Dei, quæ nobis accidunt, gratulari, hoc et gentilis facit et Judæus. Sed juxta apostolum hæc virtus est maxima, ut in ipsis periculis atque miseriis Deo gratiæ referantur et semper dicamus: *Benedictus Deus, etc.* »

Universim vero docemur, qualia esse debeant cantica Christianorum, sacra videlicet et pia: ut erant olim tempore S. Basili, qui lib. de Spiritu sancto, cap. XXVII. et XXIX. tradit hymnum: *Gloria Patri et Filio et Spiritui sancto*, a rusticis etiam cantari solitum: tempore S. Hieronymi, qui ad Marcellam, epist. XVII. scribit: « Quocumque te verteris, arator stivam tenens, alleluia decantat, sudans messor psalmis se avocat, et curva attondens vitem falce vinitor aliquid Davidicum canit. Hæc sunt in provincia carmina, hæc, ut vulgo dicitur, amatorie cantiones, hic pastorum sibilus, hæc arma cultura. » Idque illis adeo curæ erat, ut a puero infantibus, cum fari inciperent, primam vocem, quam sonarent, *alleluia* instillarent, ut idem epist. ad Lætam scribit: tempore Sancti Chrysostomi, qui homil. in Psalm. XLI. quosvis etiam agricolas, opifices, nautas, textores et textrices ad psalmos adhortatur, aliaque cantica concinenda; atque ut filios ut uxores doceant talia cantica. Nolim tamen hic psalmos decantari ea versione et modulatione, qua utuntur hæretici. Nam etsi psalmorum decantatio bona est, nolumus tamen ab illis rationem canendi accipere, sed potius ab Ecclesia. Nec enim frustra statuit Deus, Exodi XXII. carnem, quæ a bestiis fuit prægustata, non comedi, sed projici canibus. Talis autem est doctrina vel conversatio hæreticorum dentibus laniata et depravata, ut docet ibi Rabanus.

Itaque: « Implemini Spiritu sancto (verba sunt

apostoli ad Ephes. V.) loquentes vobismetipsis in psalmis et hymnis et canticis spiritualibus, cantantes et psallentes in cordibus vestris Domino, gratias agentes semper pro omnibus in nomine Domini nostri Jesu Christi, Deo et Patri. » Ut Deo, a quo bona omnia accipimus; ut Patri, qui paterno affectu nos alii; cui sit laus, honor et gloria in sæcula.

CONCIO VII.

MYSTERIA.

I. Cur plures sanctæ sterilis? — II. Cur olim nomen in circumcissione impositum? — III. Cur cognati voluerunt nomen patris? — IV. Cur non vocatus infans Zacharias? — V. Cur Joannes? — VI. Cur in solstitio æstivo natus? — VII. Cur Zachariæ adempta loquela? — VIII. Cur restituta loquela in die circumcissionis? — IX. Quæ potissimum causa restitutæ loquelæ? — X. Quot modis dicitur Deus visitare homines? — XI. Cur mirati, et cur timeantur?

THEMA.

Mirati sunt universi. Luc. I.

Vetus dictum est: *Propter mirari cœperunt homines philosophari*; dum videlicet causas inquierunt rerum mirabilium. In hodierno evangelio plura sunt mirabilia: sterilis parit, mutus loquitur, vir et uxor seorsim interrogati in idem nomen conspirant, infanti nomen de celo missum imponitur, denique prophetat de filio pater. Hinc igitur, qui aderant: *Mirati sunt universi*. Nos ergo, auditores, super his mirandis philosophari incipiemus eorumque causas inquiremus.

I. Cur in ss. litteris plures sanctæ mulieres steriles fuisse leguntur, et tandem sero Dei singulari beneficio peperisse, velut Sara, Rebecca, Rachel mater Samsonis, Anna mater Samuelis, Elisabeth? Respondetur primo, secundum Theodoretum, quæst. LXXIV. in Genes. ut Deus monstraret populum Israeliticum non tam naturali successione, quam gratia sua multiplicandum.

Secundo, ut Deus præmonstraret futuram filiorum ex sterilitate progignendorum nobilitatem et claritatem, eamque hoc pacto magis redderet admirabilem Deique gratiæ adscribendam. Tales autem filii steriliam erant, Isaac, Jacob, Joseph, Samson, Samuel, Joannes, omnes illustrissimi.

Tertio, secundum Chrysost. hom. XLIX. in Gen. ut ex miro partu steriliam feminarum præmuniretur fides partui Virginis. Hanc ob causam

proponit Gabriel B. Virgini partum Elisabethæ.

Quarto, secundum eundem, ut sciremus semen illud benedictum, Christum (qui ex Sara et Rebecca, sterilibus feminis progeniem ducit) non naturæ viribus, sed miraculo Deique singulari beneficio orbi datum esse.

Quinto secundum Theophylactum in Luc. ut disceremus legem non exigere corporalium, sed spiritualium filiorum procreationem.

Sexto, ad consolationem steriliam feminarum quibuscumque sanctæ et celebres matronæ steriles fuerunt.

II. Cur in circumcissione olim, uti nunc in baptismo, nomen impositum? Respondetur primo, quia per circumcissionem, sicut nunc per baptismum infans populo Dei et Ecclesiæ adnumerabatur, et vere inter Judæos, uti nunc inter Christianos, computabatur.

Secundo, quia dies circumcissionis octava erat a natiuitate, ad indicandum, quod circumcisi nomina scriberentur in cælis fierentque hæredes æternæ beatitudinis, quam post vitæ hujus septimanam octava consequitur, ut ait liber de card. Christi operibus: verum uti post circumcissionem primum nomen fuit impositum, ita nemo dignus inscribi libro vitæ nisi prius carnalia abjecerit.

III. Cur prolem nomine patris vocari cognati volebant? Respondetur primo, ut cum nomine paterno paternos indueret mores et virtutes adeoque patrem representaret nomine et re. Hinc celebre et pretiosum factum est nomen Cæsaris, Augusti, Antonini, eaque posteris tributa magnaque ambitione ab iis assumpta sunt: ut illorum laus et honos ad istos derivaretur.

Secundo videtur tunc consuetudo fuisse, ut nomina parentum aut cognatorum imponerentur filiis recens natis. Unde subditur: *Quia nemo est in cognatione tua, qui vocetur hoc nomine*. Ex quo discimus receptas consuetudines nisi ratio obstet, non facile mutare: nec sine causa admittere vel introducere novitates.

IV. Cur non vocatus est nomine patris Zacharias, juxta receptum morem? Respondetur primo, quia non tam cognationi carnali, quæ erat inter Zachariam et filium ejus, obsequendum erat, quam spirituali, quæ intercessit inter Christum et Joannem; siquidem eundem patrum habuerunt, Gabrielem, qui utriusque nomen detulit de celo, animo etiam conjunctissimi fuerunt.

Secundo, quia Joannes futurus erat vox clamantis in deserto: Zacharias autem pater erat mutus. Magna igitur hac ex parte inter utrumque disparitas fuit.

Tertio et potissimum, quia Joannis nomen a Deo illi decretum, et ab angelo nuntiatum erat. Unde reclamationat mater: *Nequaquam, sed vocabitur Joannes*. Grande enim peccatum fore existimabat, si Dei voluntati obsisterent. Tenere absque dubio maritum diligebat, ejus tamen placito præferbat placitum Dei. Reperiuntur multæ mulieres, quæ ut viris placeant, eorumque favorem captent, Deum offendere non curant, uti Jezabel, quæ ut Achab merito vineam desideratam a Naboth acquireret, necem illi inferri jussit per calumniam, III. Regum XXI. et Zares uxor Aman, quæ ut viro suo rem gratam faceret, paravit domi crucem Mardocheo, quem extinctum optarat Aman, Esth. V. sed non ita Elisabeth: *Nequaquam*, inquit, quasi dicat: *Fiat quod Deo placuit*, non quod marito placere potest.

Quarto, Joannes finis fuit veteris legis et initium novæ. Novum igitur, non vetus nomen sortiri debuit.

V. Cur Joannes nomen accepit? Respondetur, quia Joannes sonat *gratia Dei*. Sic autem merito vocatus est, quia ex gratia Dei parentibus sterilibus datus est.

Secundo, quia gratia Dei adhuc in utero matris repletus fuit, et Christum agnovit.

Tertio, quia legem gratiæ inchoavit et annuntiavit; horizon utriusque legis constitutus.

Quarto, quia gratia et sanctitate omnibus præcelluit. Optime ergo Joannis nomen congruit huic proli; quod et indicatur talem unumquemque debere esse, qualem præ se fert ejus titulus, v. g. Christiani, quia fideles vocantur, sint fideles: monachi, sint religiosi: abbates, sint venerabiles: episcopi, sint reverendissimi: principes, sint clementissimi: comites et barones, gratiosi: nobiles, strenui: consules, sapientes: cives, honesti, etc. juxta id Isa. XXXIII. *Princeps ea, quæ digna sunt principe, cogitabit et ipse super duces stabit*: et paulo ante: *Non vocabitur ultra is, qui insipiens est princeps: neque fraudulentus appellabitur major*. Ubi prædicit tempore Christi et legis novæ veritati locum fore, non simulationi et mendacibus titulis; quod utinam in nobis verificetur. Verum communiter nunc de nominibus et titulis magna est contentio, (quemadmodum et vicini ac cognati Zachariæ, non contenti, quod a matre audierint nomen infantis, patrem etiam interrogant) de factis vero titulo et nomini conformibus nulla cura.

VI. Cur Joannes in solstitio æstivo, Christus, contra in hiberno natus est. Respondet optime cardin. Bellarminus, conc. I. super *Missus est*: « Quemadmodum enim in æstivo solstitio sole recedente dies minuuntur, in hiberno vero sole re-

deunte crescunt; ita Joannes adventu suo veterem hominem paulatim minui debere significabat; Christus autem novum hominem crescere jam oportere demonstrat. Hinc est illa vox ejusdem beatissimi Joannis: Illum oportet crescere, me autem minui. Hinc etiam, quod majus ac mirabilius est, scimus Joannem, quem minui oportebat, capite fuisse diminutum: Christum autem, quem oportebat crescere, in crucem sublatum, exaltatum auctumque fuisse. » Hæc ille.

VII. Cur loquela Zachariæ adempta fuerat? Resp. ob diffidentiam et incredulitatem, quam monstraverat, cum Gabriel nuntiasset ei parituram ejus uxorem, Luc. I. Videtur autem non mutus solum, sed et surdus fuisse effectus; tum quia in hodierno evangelio dicitur: *Inmuebant patri ejus: quasi voces eorum percipere non potuerit: tum quia verbum Græcum, quo utitur Lucas surdum et mutum indicat, qui multi plerumque etiam surdi sunt. Dedit autem has pœnas congruenter peccato; quia enim non audierat vocem angeli, surdus effectus est quia ei contradixerat: Unde hoc sciam? Ego enim sum senex et uxor processit in diebus suis, mutus factus est. Luit autem vir alioquin optimus pœnam mox diffidentiae, tametsi leviusculæ, primo, quia communiter solet Deus servorum suorum errata mox in hoc sæculo emendare, nec differre ad severum suum tribunal: Etenim multo tempore non sinere peccatoribus ex sententia agere, sed statim ultiones adhiberi, magni beneficii est judicium. Non enim sicut in aliis nationibus, Dominus patienter expectat, ut eas cum judicii dies advenerit, in plenitudine peccatorum puniat. Scribitur lib. II. Macch. VI. Secundo, quia a religiosis, a sacerdotibus, qualis erat Zacharias, major fides et virtus requiritur, quam a sæcularibus, minus ergo ferri aut dissimulari illorum errores debent. Atque hæc itidem causæ sunt, cur Deus fidelium peccata minus tolerat, quam infidelium. Prima, quia castigatio fidelium non est ad perditionem, sed ad emendationem et salutem: adeoque paterna potius correptio, quam judicialis est punitio. Secunda, quia fidelium peccata plerumque sunt graviora, partim ob majorem divinæ voluntatis futuræque mercedis et vindictæ cognitionem, partim ob majorem in Deum ingratitude. Tertia, quia fideles ob suos defectus castigantur in hoc sæculo, ut qui in altero beatitudinem sperant: infideles, quia in altero sæculo ob peccata sua plectendi sunt, ideo Deus sinit eos diutius frui hujus vitæ commodis et vivere impunes. Unde quidam Sapiens dixit, mirum esse, quod justis non omnia in spinas et fel, dum hic vivunt: injustis vero in rosas et delicias vertantur, quod in illos non insurgant omnes dæmo-*

mones, omnes impii ipsaque elementa ad eos ex-cruciandos: his vero non omnia blandiantur: ideo magnum fore præmium justorum, supplicium vero reproborum. Quare cum infideles et hæretici plerumque instrumenta sint, quibus castigat Deus fideles, sinit illos crescere et roborari in hunc finem.

VIII. Cur loquela Zachariæ non in die nati Joannis, sed circumcisi restituta est? Respondetur primo, ut fama Joannis illustrior fieret, siquidem ad ejus circumcisionem multi conveniunt: nativitati domestici tantum interfuerant. Debit autem fama sanctitatis Joannis vulgari, ut illustrius fieret ejus testimonium de Christo.

Secundo, quia nativitate Joannis nondum omnia verba angeli impleta fuerunt. Prædixerat enim inter alia etiam nomen ejus, vocandum scilicet Joannem: multos item in nativitate ejus gavisuros, quæ in circumcisione primum impleta sunt. Tunc ergo loquela Patri reddita est, cum omnia impleta erant, et miraculum a patre prædicari poterat.

Tertio, ut nova nominis impositio, quæ fiebat in circumcisione, novo miraculo confirmaretur.

IX. Miraculum restitutæ linguæ cui potissimum causæ adscribendum? Respondet primo, S. Maximus, hom. II. de nativitate Joannis, S. Ambrosius, hom. eadem nativitate, nomini et meritis Joannis adscribendum esse; quia videlicet Deus voluit Joannem hoc miraculo facere magnum et mirabilem.

Secundo, respondet S. Beda, gaudio parentibus tribuendum: *Neque enim, inquit, patrem a laudibus silere decebat, qui Verbi præcone sibi nato gaudebat.* Adde Damasc. lib. II. orthod. fid. cap. XXI. in comment.

Tertio, videtur etiam ex parte zelo Zachariæ, quo mandatum angeli de nomine Joannis sibi traditum exequi desiderabat, adscribi posse. Similia duo exempla (sed quæ vehementi affectui adeoque naturæ adscribenda videntur) refert Valerius Maximus. Unum, lib. I. cap. VIII. De Ægleo Samio athleta muto, qui cum ei victoriæ, quam adeptus erat, titulus et præmium eriperetur, indignatione accensus vocalis evasit: alterum, lib. V. cap. IV. de Cræsi filio, qui captus a Cyro Sardinibus, cum in cædem patris ejus unus e numero Persarum ignarus viri, concitato impetu ferretur, exclamavit, ne Cræsum regem occideret; atque ita vocalis factus est, qui ad id tempus mutus vixerat. Horum exemplo nos cum advertimus proximum contra Dei voluntatem aliquid moliri fræna linguæ abrumpere deberemus et reclamare.

X. Quot modis dicitur Deus visitare homines? Respondet S. Thomas super Isa. cap. VIII. tribus. Primo, ad consolationem, uti Exodi IV. audierunt: *Quod visitasset Dominus filios Israel, et quod respexisset afflictionem eorum: et hoc loco: Visitavit et fecit redemptionem plebis suæ.*

Secundo, ad correctionem, uti Psal. LXXXVIII. *Visitabo in virga iniquitates eorum: et Exodi XXXII. Ego autem in die ultionis visitabo et hoc peccatum eorum, adorati scilicet vituli.*

Tertio, ad condemnationem, uti Jer. VIII. *In tempore visitationis suæ corruent.*

Porro qui ad primam visitationem non emendatur, incidet in secundam: et qui ad secundam necdum respiscit, tertiam incurrat.

XI. Cur mirati sunt populi et cur timuerunt?

Resp. miratos esse primo, quod cum uxore maritus in nomine conspirarent, tametsi alter ab altero non didicerit: egregio conjugibus documento, ut sicut una caro sunt, ita animo quoque et voluntate uniti sunt.

Secundo, quod novum et insuetum nomen Dei nutu infanti daretur. Non ergo reluctati sunt, ut sententiam suam tuerentur; sed mirati sunt Dei bonitatem et gratiam, quam præsentem adesse colligebant.

Timuerunt autem non infantem, sed Deum cujus potentiam in præsentia experiebantur, eamque sancto quodam timore venerabantur.

Horum exemplo nos postquam mirabilia Dei cognovimus, timeamus eum, qui mirabilis est in sanctis suis, terribilis in improbis.

AUCTARIUM.

CONCIO I.

QUANTA CONTENTIONE DEI GRATIA QUÆRENDA ET CONSERVANDA SIT.

I. Nihil Dei gratia speciosius, adeoque etiam honestius. — II. Nihil utilius gratia. — III. Nihil gratia deliciosius. — IV. Nihil gratia magis necessarium.

THEMA.

Nequaquam, sed vocabitur Joannes. Luc. I.

Quid est, auditores, quod de nomine Joannis inter cognatos ejus tanta sit contentio? Appellare illi infantem voluit nomine patris sui Zachariam. Sed reclamavit mater: *Nequaquam, sed vocabitur Joannes.* Mirantur cognati nomen peregrinum, nec contenti imperio matris, ad mutum patrem abeunt, eumque nutibus et clamoribus, ut arbitror, adjunctis adoriuntur, ut mentem et voluntatem ejus exquirant. Zacharias cum conjugate conspirat, et manu simul ac ore pronuntiat, filium non aliter nisi Joannem appellandum. Tantine est vocabulum hoc et nomen Joannis, ut pro eo fiat tanta concertatio? Ita profecto: siquidem vox *Joannes gratiam Dei*, significat, quæ aliud non est, nisi amicitia et dilectio Dei, de qua dicitur, Cantic. VIII. *Si dederit homo omnem substantiam domus suæ pro dilectione, quasi nihil despiciet eam.* Hinc jam non miror, quod tam multi passi inveniantur insigniti nomine Joannis: quis enim Dei gratiam et amicitiam non ambiat? Quamquam nomen solum homini nihil prodest, nisi adsit ipsa res, et inhærens Dei gratia: quæ

quantopere quærenda et conservanda sit, nunc videamus.

Omne bonum hominum triplex est, honestum, utile, jucundum. Gratia Dei omnia illa in summo gradu includit.

I. Extra Deum nihil est gratia speciosius. Est enim splendor et lux quædam cœlestis, superans omnem pulchritudinem creatam, etiam angelorum; faciens Deo, quantum ferre creatura potest, quam simillimum et maxime conjunctum. Hinc a Christo appellatur *claritas: Ego claritatem, quam dedisti mihi, dedi eis; ut sint unum, sicut et nos unum sumus.* Joan. XVII. Est enim gratia qualitas supernaturalis, evehens hominem supra omnia naturæ dona, reddens eum Deo et angelis amabilem, quemadmodum solis radius incidens in columbæ pennas, reddit eas fulgidas instar auri, juxta Ps. LXVII. *Pennæ columbæ deargentatæ, et posteriora dorsi ejus in pallore auri.* Quamquam color in columba est apparens tantum, gratiæ vero splendor in justo verus et inhærens est. Unde quod Ecclesiasticus, c. VI ait: *Decor vitæ est in illa, Græca transformat: Ornatus auri est in illa.* Hic ornatus adeo exornat hominem, ut licet corporis luto fœdatus sit, cœle tamen dignus fiat: quam ob causam S. Bernardus, hom. I. super *Missus est*, de illa ait: *Hæc honor luti nostri.* Quid fœdus latrone in cruce pendente? Eum tamen gratia Dei adeo nitidum et speciosum reddidit, ut cœlo dignus fieret, quo ne angeli quidem digni forent, spectati in sola natura sua. Ad hæc facit nos suo modo consortes divinæ naturæ: *Ut filii Dei nominemur et simus.* Hinc Ecclesiastici XVII.